

C-460/23. sz. [Kinshasa]ⁱ ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. július 21.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Tribunale di Bologna (Olaszország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. július 17.

Terhelt:

OB

Az alapeljárás tárgya

A két, hozzá hasonlóan szintén külföldi állampolgárnak minősülő kiskorú Olaszország területére történő jogellenes beutazásának elősegítését szolgáló cselekmények végzésével, valamint saját maga és a két kiskorú vonatkozásában hamis személyazonosító okmányok birtoklása bűncselekményének elkövetésével vádolt, kongói származású OB ellen folyamatban lévő büntetőeljárás.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A kérdést előterjesztő bíróság az EUMSZ 267. cikk alapján kérdésként veti fel, hogy összeegyeztethetők-e az Európai Unió Alapjogi Chartájával (a továbbiakban: Charta) az illegális bevándorláshoz történő segítségnyújtásra vonatkozó olyan uniós jogszabályok, valamint az azokat végrehajtó olyan olasz szabályok, amelyek a jogellenesen tartózkodó külföldi állampolgár beutazásához történő segítségnyújtás bűncselekményét illetően nem rendelkeznek arról, hogy a humanitárius segítségnyújtás célja olyan igazoló oknak minősülhet, amely kizárja a büntethetőséget.

ⁱ A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1) Ellentétesek-e az Alapjogi Chartával, konkrétan az arányosság 52. cikk (1) bekezdésében rögzített – valamint a személyi szabadsághoz való joggal és a tulajdonhoz való joggal (6. és 17. cikk), az élethez való joggal és a személyi sérthetlenséghez való joggal (2. és 3. cikk), a menedékjoggal (18. cikk) és a családi élet tiszteletben tartásával (7. cikk) összhangban értelmezett – elvével a 2002/90/EK irányelv és a 2002/946/IB kerethatározat (olasz jogrendben a T. U. I. [Testo unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell’immigrazione e norme sulla condizione dello straniero {a beutazásról és a külföldiek jogállásáról szóló rendelkezések egységes szerkezetbe foglalt szövege}] 12. cikkében foglalt szabályozás révén átültetett) rendelkezései abban a részükben, amelyben arra kötelezik a tagállamokat, hogy büntető jellegű szankciókat írjanak elő bárkivel szemben, aki szándékosan segítséget nyújt a jogellenesen tartózkodó külföldi állampolgároknak az Unió területére történő beutazásához vagy olyan cselekményeket végez, amelyek célja a jogellenesen tartózkodó külföldi állampolgároknak az Unió területére történő beutazásához történő segítségnyújtás, még akkor is, ha ezt haszonszerzési cél nélkül teszi, és ezzel egyidejűleg nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy kizárják a külföldi állampolgár részére történő humanitárius segítségnyújtást célzó, a jogellenes beutazáshoz történő segítségnyújtásra irányuló magatartások büntetőjogi relevanciáját?

2) Ellentétes-e az Alapjogi Chartával, konkrétan az arányosság 52. cikk (1) bekezdésében rögzített – valamint a személyi szabadsághoz való joggal és a tulajdonhoz való joggal (6. és 17. cikk), az élethez való joggal és a személyi sérthetlenséghez való joggal (2. és 3. cikk), a menedékjoggal (18. cikk) és a családi élet tiszteletben tartásával (7. cikk) összhangban értelmezett – elvével a T. U. I. 12. cikkében szereplő bűncselekményi tényállás előírása abban a részében, amelyben szankcionálja annak a személynek a magatartását, aki olyan cselekményeket végez, amelyek célja valamely külföldi állampolgár Olaszország területére történő jogellenes beutazásának elősegítése, még akkor is, ha ezt haszonszerzési cél nélkül teszi, és ezzel egyidejűleg nem zárja ki a külföldi állampolgár részére történő humanitárius segítségnyújtást célzó, a jogellenes beutazáshoz történő segítségnyújtást szolgáló magatartások büntetőjogi relevanciáját?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A jogellenes be- és átutazáshoz, valamint a jogellenes tartózkodáshoz történő segítségnyújtás meghatározásáról szóló, 2002. november 28-i 2002/90/EK tanácsi irányelv; különösen az 1. cikk

A jogellenes be- és átutazáshoz, valamint a jogellenes tartózkodáshoz történő segítségnyújtás elleni küzdelem büntetőjogi keretének megerősítéséről szóló, 2002. november 28-i 2002/946/IB tanácsi kerethatározat; különösen az 1. cikk (1) bekezdése és a 6. cikk

Az Európai Unió Alapjogi Chartája; különösen az 52. cikk (1) bekezdése

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Decreto legislativo n. 286 del 25 luglio 1998 (Testo unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell'immigrazione e norme sulla condizione dello straniero) (a beutazásról és a külföldiek jogállásáról szóló rendelkezések egységes szerkezetbe foglalt szövegéről szóló, 1998. július 25-i 286. sz., felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet; a továbbiakban: T. U. I.), különösen annak a 12. cikke

1. *Ha a cselekmény súlyosabb bűncselekményt nem valósít meg, bárki, aki külföldi állampolgárok Olaszországba való szállítását ezen egységes szerkezetű jogszabály rendelkezéseinek megsértésével előmozdítja, irányítja, szervezi, finanszírozza vagy megvalósítja, vagy olyan cselekményeket valósít meg, amelyek célja annak lehetővé tétele, hogy jogellenesen Olaszország, vagy olyan más ország területére lépjenek, amelynek nem állampolgárai és ahol nem rendelkeznek tartózkodási engedéllyel, két évtől hat évig terjedő szabadságvesztéssel, valamint személyenként 15 000 euró pénzbüntetéssel büntetendő.*
2. *A codice penale (büntető törvénykönyv) 54. cikkében foglaltak ellenére nem minősül bűncselekménynek a rászoruló és egyébként Olaszország területén tartózkodó külföldi állampolgárok megmentése vagy részükre Olaszországban történő humanitárius segítségnyújtás.*

[...] (a hasonló, de szigorúbb büntetésekkel büntetett, súlyosabb bűncselekményi tényállásokra vonatkozó további bekezdések)

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 2019. augusztus 27-én a casablancai járattal érkező kongói származású OB megjelent Bologna légi határán, ahol hamis szenegáli útlevelet mutatott be és két – egy 8 éves és egy 13 éves – lánygyermeket kísért, akik vonatkozásában szintén hamis útleveleket mutatott be. OB ily módon a két kiskorú Olaszország területére történő jogellenes beutazásának elősegítésére irányuló cselekményeket végzett, és a T. U. I. 12. cikkének 1. bekezdése alapján „jogellenesen tartózkodó külföldi személy beutazásához történő segítségnyújtás” bűncselekményének elkövetésével vádolták meg.
- 2 OB-t 2019. augusztus 28-án letartóztatták, és a két kiskorút a Tribunale per i minorenni (kiskorúak bírósága, Olaszország) intézkedése alapján megfelelő befogadó intézménybe utalták be.
- 3 OB-t 2019. augusztus 29-én meghallgatta a Giudice per le Indagini Preliminari del Tribunale di Bologna (bolognai bíróság mellett működő nyomozási bíró,

Olaszország), amely előtt úgy nyilatkozott, hogy az élettársa által a kapcsolatuk megszakadását követően ellene és családja ellen intézett halálos fenyegetések elől menekült el a Kongói Demokratikus Köztársaságból. Azt is kijelentette, hogy a vele utazó két kiskorú a lánya és unokahúga (az elhunyt lánytestvérének rábízott gyermeke), és hogy azért hozta őket magával, mert aggódott a testi épségük miatt. A Giudice per le Indagini Preliminari del Tribunale di Bologna (bolognai bíróság mellett működő nyomozási bíró) helybenhagyta OB letartóztatását, de nem rendelte el a további fogva tartását.

- 4 A terhelt 2019. október 9-én nemzetközi védelem iránti kérelmet terjesztett elő. Az erre vonatkozó eljárás még nem zárult le.
- 5 A kiskorúak bírósága ezt követően megállapította, hogy a két kiskorú egyike ténylegesen a terhelt lánya, és hogy a másik lánygyermek pedig valószínűsíthetően az unokahúga.
- 6 A terhelt védője 2023. május 29-én, a kérdést előterjesztő bíróság előtt tartott tárgyaláson előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek a Bíróság elé terjesztését kezdeményezte; a kérdést előterjesztő bíróság helyt adott ennek a kérelemnek, a nemzeti eljárást pedig felfüggesztette.

Az előzetes döntéshozatalra utalás indokainak rövid bemutatása

- 7 A kérdést előterjesztő bíróság a Tribunale di Bologna (bolognai bírósága, Olaszország), amelynek a terhelt büntetőjogi felelősségét meg kell ítélnie.
- 8 A kérdést előterjesztő bíróság mindenekelőtt kifejti, hogy a külföldi állampolgár jogellenes beutazásához történő segítségnyújtás T. U. I. 12. cikkének 1. bekezdésében előírt tényállása veszélyeztetési bűncselekményi jelleggel rendelkezik abban az értelemben, hogy az olasz jogalkotó valamely jogi tárgy sérelmének megelőzése céljából már önmagában, pusztán a nem uniós polgárok jogellenes beutazásának elősegítésére irányuló cselekmények végzése miatt, az e cselekmények mögött meghúzódó indokokra tekintet nélkül is büntetni kívánja a magatartást. Ezenkívül nem rendelkezik a bűncselekményből való haszonszerzésre irányuló konkrét szándék szükségességéről (a haszonszerzési célú bűnelkövetési szándék kizárólag súlyosbító körülményként rendelkezik relevanciával).
- 9 E tényállás másik aspektusa az alaki követelmények hiánya, mivel a bűncselekményt a tettes bárhogy és bármilyen módon elkövetheti. A magatartás tehát meglehetősen sokféle formát is ölthet.
- 10 A T. U. I. 12. cikkének 2. bekezdése rendelkezik az egyetlen igazoló okról, amely azonban a jelen ügyre nem alkalmazható, mivel annak előfeltétele, hogy már Olaszország területén tartózkodjon az a külföldi állampolgár, akit megmentenek és akinek részére humanitárius segítséget nyújtanak (a tartózkodáshoz vagy az

Olaszországból más tagállamokba történő távozáshoz történő segítségnyújtás feltétele).

- 11 Következésképpen a büntetőjogi szankció azt is sújtja, aki a jogellenesen tartózkodó külföldi állampolgár beutazásához humanitárius segítségnyújtási célokból nyújtott segítséget, még akkor is, ha a külföldi állampolgár segítségnyújtásra szorul.
- 12 A kérdést előterjesztő bíróság ezt követően rámutat arra, hogy az olasz szabályozás megfelel 2002/90/EK irányelv és a 2002/94/IB kerethatározat által felvázolt uniós jogi keretnek (a továbbiakban: uniós jogi keret), mivel annak alapján egyrészt a beutazáshoz történő segítségnyújtás esetében nem követelmény a haszonszerzési cél, másrészt pedig nincsenek konkrét követelmények a jogellenes magatartás azonosítására vonatkozóan, amely tehát különféle formákat ölthet.
- 13 A 2002/90/EK irányelv 1. cikkének (2) bekezdése a büntethetőséget kizáró okot illetően nem kötelezi, pusztán csak lehetővé teszi a tagállamok számára a büntetőjogi felelősség kizárását azokra az esetekre, amelyekben a jogellenes beutazáshoz történő segítségnyújtás célja a humanitárius segítségnyújtás.
- 14 A büntetőjogi felelősség szóban forgó magatartások esetében történő előírásával az uniós jogi keret és a szóban forgó nemzeti szabályozás célja is az, hogy küzdelmet folytasson az irreguláris migráncscsempészs és e migránsok kizsákmányolása ellen, amelyeket többek között olyan bűnszervezetek követnek el, amelyek nem riadnak vissza attól, hogy a migránsok életét veszélynek tegyék ki. Ehhez kapcsolódik a bevándorlási hullámok rendezett és ellenőrzött módon történő lezajlása biztosításának célkitűzése is.
- 15 Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy ez – a szükségszerűség és arányosság, vagyis az érintett ellentétes érdekek közötti észszerű egyensúly megteremtése szempontjából – ellentétes lehet a Charta 52. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltételekkel.
- 16 A kérdést előterjesztő bíróság kérdésként veti fel, hogy észszerű-e a büntethetőséget kizáró ok előírásának mellőzése olyan esetekben, amelyekben a jogellenesen tartózkodó külföldi állampolgárok beutazásának elősegítésére irányuló – az alapvető jogok, köztük az élethez való jog és a személyi sérthetlenséghez való jog (a Charta 2. és 3. cikke), a menedékjog (a Charta 18. cikke) és a családi élet tiszteletben tartásához való jog (a Charta 7. cikke) érintett általi gyakorlásának elősegítésében megnyilvánuló – magatartások célja a humanitárius segítségnyújtás.
- 17 Álláspontja szerint az alapvető jogok védelmét figyelembe kell venni annak az egyensúlynak a megteremtése során, amelyen a közös bevándorláspolitikának alapulnia kell; rámutat arra, hogy az uniós jogi keret és az olasz szabályozás is aránytalanul védi a bevándorlási hullámok visszaszorításához fűződő érdeket, ami az alapvető jogok nem szükségszerű feláldozását is eredményezi.

- 18 A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a humanitárius segítségnyújtás mint igazoló ok tagállamok általi bevezethetőségének a 2002/90/EK irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében történő előírása során az uniós jogalkotó is megerősíti, hogy e büntethetőséget kizáró ok bevezetése nem akadályozza a bevándorlási hullámok visszaszorításával kapcsolatos célkitűzések megvalósításának. Egyébiránt a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a humanitárius célt egyes tagállamok (például Finnország, Belgium, Spanyolország) különböző módokon már elismerték büntethetőséget kizáró okként.
- 19 A kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy még ha a bevándorlási hullámok visszaszorításának célkitűzése releváns és jogszerű is, az uniós jogi keret (az annak megfelelő olasz szabályozáshoz hasonlóan) észszerűtlenül valósítja meg azt, mivel nem teszi lehetővé az olyan magatartások büntethetőségének kizárását, amelyek valójában védelemben részesítendő alapvető jogok megóvását szolgálják (a jogellenes beutazás előmozdítására irányuló olyan magatartások, amelyek célja a humanitárius segítségnyújtás).
- 20 Az uniós jogalkotó által elfogadott jogi keret tehát láthatólag sérti az észszerűség követelményét, mivel védelemben részesítendő alapvető jogok feláldozását teszi lehetővé arra az esetre, amelyben az nem bizonyul a jogalkotó által támasztott célkitűzések megvalósításához szükségesnek.
- 21 A kérdést előterjesztő bíróság megerősíti, hogy a T. U. I. 12. cikkének a jelen ügyre alkalmazandó 1. bekezdésében meghatározott bűncselekményi tényállás láthatólag megfelel az uniós jogi keretnek, ugyanakkor a fent ismertetett okokból kételkedik abban, hogy az összeegyeztethető lenne a Chartában megállapított alapelvekkel.
- 22 Egyrészt nem vitatott, hogy a terhelt magatartása objektíve megfelel a T. U. I. 12. cikkének 1. bekezdésében előírt bűncselekmény elkövetése okán büntethető magatartásnak.
- 23 Másrészt azonban a kérdést előterjesztő bíróság szerint több különböző szempontból – a két kiskorú származási országban veszélyeztetett, élethez való joga szempontjából, a két kiskorú azzal a nemzetközi védelem iránti kérelemmel összefüggő menedékjoga szempontjából, amelyet a terhelt terjesztett elő (aki az egyik lánygyermek vonatkozásában a szülői felelősséget gyakorolja, míg a másik lánygyermek a gondjaira lett bízva), az Olaszország területére való beutazáshoz történő segítségnyújtással érintett két kiskorú és (az anyának, illetve nagynéninek minősülő) terhelt közötti szülő-gyermek viszonyra, illetőleg rokonságra tekintettel a családi élethez való jog szempontjából – is úgy tekinthető, hogy ennek a magatartásnak a célja a humanitárius segítségnyújtás.
- 24 Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróságnak az olasz szabályozás alapján akkor is meg kellene állapítania a terhelt büntetőjogi felelősségét, ha a nemzeti eljárás keretében megállapítást nyerne a humanitárius segítségnyújtási cél, mivel a

T. U. I. 12. cikkében foglalt szabályozás nem rendelkezik ennek megfelelő, büntethetőséget kizáró okról.

- 25 Végezetül a kérdést előterjesztő bíróság tisztázza, hogy bár a terhelt jelenleg nem tartozik személyi szabadságot korlátozó intézkedések hatálya alá, a Bíróság eljárási szabályzatának 105. cikke alapján az ügy gyorsított eljárásban történő elbírálását kéri, mivel az általa felhozott értelmezési és érvényességi kérdések az olasz jogrendben és a többi tagállam jogrendjében – amelyben a terheltnek esetlegesen a személyi szabadságot korlátozó intézkedések hatálya alá eshetnek – azonnali következményekkel járhatnak a hasonló ügyek kapcsán folyamatban lévő büntetőeljárásokra nézve.

MUNKADOKUMENTUM